

Шлях Моладзі

Ślachs Moładzi

ІЛЮСТРАВАНЫ ЧАСАПІС БЕЛАРУСКАЙ МОЛАДЗІ

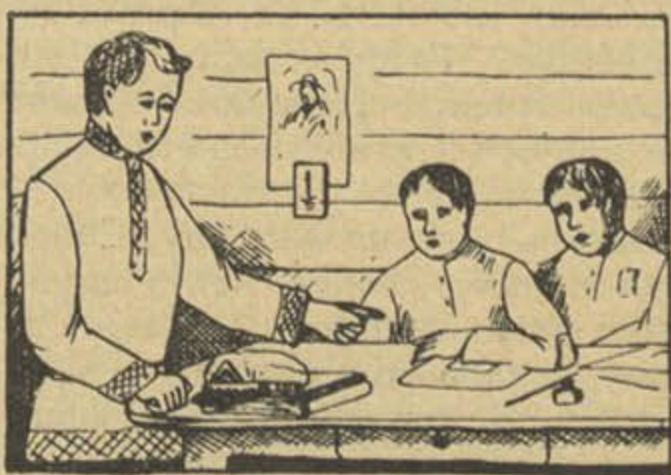
На пазатак школьнага году

5-га верасьня пачаўся новы школьны год. Сярод моладзі на вёсцы і ў месце ажыўленьне. Усюды рух. Моладзь сьпяшыць да сьвятла, да навукі. Прыгожыя і мілыя абразы. Але, адначасна адбываецца і ціхая трагедыя. — Ня глядзячы на тое, што сьвет, культура, так здаецца хутка ідзе наперад, народныя масы яшчэ часта ня маюць самых аснаўных інстытуцыяў—школаў, гэтых сьвятыняў сьвятла, без каторых сяньня немагчыма абходзіцца.

Найнавейшыя польскія статыстычныя дадзеныя з „Малога Статыстычнага Гадавіка“, „Вучыццалі ў лічбах“ і іншыя падлічэньні, прыносяць, асабліва вёсцы, сумныя весткі.

Стан пачаткавага школьніцтва ў 1937-38 г. у Рэчыспалітай выглядаў гэтак: усіх школаў было 27,235, у якіх вучылася 4,703,200 вучняў. З гэтага 2,163 школы з 1,195,700 вуч. прыпадала на месцы, а 25,072 з 3,507,500 вуч. на вёскі. Пачаткавыя школы дзеляцца на тры ступені: 1-ая ступень—гэта школы адна і двухкласовыя, 2-я ступень—школы трох і чатырох класовыя і 3-я ступень—школы пяці, шасьці і сямікласовыя. Распаложаны-ж гэтыя школы наступна: школы 1-шае ступ. — 18,405 (у месцах 107, на вёсках 18,298!), школы 2-е ступ.—4,451 (у месцах 30, на вёсках—4,421), школы 3-е ступені 4,379 (ў месцах 2,026, а на вёсках 2,353!).

Цяпер калі прыпомнім сабе, што ў Польшчы 80 працэнтаў усяго насельніцтва становяць сяляне,—можам зразумець як упасьледжаным ёсьць у галіне асьветы сялянства. Як бачым, на вёсцы найбольш школаў першае найніжэйшае ступені. Ды яшчэ поў-

бяды было-б, каб хоць гэтых найніжэйшых школаў было даволі, а то і гэтых не хапае і, як цьвердзяць знаўцы, больш міліёна моладзі астаецца бяз школаў. Пры тым уся гэта бадай вялікая і страшная колькасць прыпадае на ўсходнія землі. Бо так напркл., калі ў заходняй частцы Рэчыспалітай школа абыймае моладзь у 99 прац., то ўва ўсходніх ваяводзтвах толькі 74 працэнты. Моладзь-жа маючая 13-ць гадоў у тых-жа ўсходніх ваяводзтвах абнята толькі ў 57 прац. Ці-ж можна тады дзівіцца, што ідзе хваля паваротнага анальфабэтызму, г. зн. што тыя дзеці, якія калісь крыху вучыліся і ўмелі сяк-так чытаць і пісаць, пасьля забываюцца і стаюцца поўнымі анальфабэтамі?...

Далей зробім яшчэ адно малое, але цікавае параўнаньне. Паводле сьпісу насельніцтва з 1931 г. (да каторага многа хто мае, асабліва ў справе нацыянальнасьці жыхараў, засьцярогаў) падае, што паводле роднага языка жыхары працэнтава выглядаюць наступна: польскі язык—68,9 прац., украінскі і рускі—13,9 прац., беларускі—3,1 прац., расейскі—0,1, нямецкі—2,3, жыдоўскі—8,6 і інш.

Кніжка-ж „Вучыццалі ў лічбах“ падае, што паводле роднага языка вучыццалі дзеляцца гэтак: поль-

скі язык—89,8 прац., украінскі і рускі—4,8, беларускі язык—0,18, расейскі—0,4, нямецкі—1,2, жыдоўскі і гэбрайскі—2,3 працэнты.

Да гэтага трэба дадаць, што беларускі язык бярэцца пад увагу ў навучаньні толькі ў 69 школах і ёсьць толькі адна беларуская гімназія. Ці-ж можна тады дзівіцца, што анальфабэтызм і што хваля паваротнага анальфабэтызму найбольш пашыраецца іменна сярод беларусаў?.. — Ясна, што не!

Агулам прыточаныя тут статыстычныя дадзеныя, друкаваныя ў афіцыйных статыстыках і ў розных газетах, аж надта ярка гавораць, што з асьветаю у нас вельмі блага, тым больш, што няма ніякіх беларускіх асьветных курсаў і культурна-асьветных арганізацыяў. Кепска справа асьветы стаіць і у Беларускай Савецкай Сац. Рэспубліцы. Там нехапае вучыццалі, нехапае школьных будынкаў, падручнікаў. Школьніцтва стаіць так-жа нізка і апошнім часам ува ўсе бел. школы ўводзіцца абавязкавы расейскі язык.

З цемрай, няграматнасьцяй аднак трэба змагацца. У цяперашніх часох няграматнасьць—гэта сьлепата роўная бадай сьлепаце фізычнай—калецтву. Ратунку ад гэтага калецтва мусім шукаць. Бязумоўна, для беларускага дзіцяці ў першую чаргу трэба беларускіх школаў. Апрача-ж школы ратунку ад гэтага калецтва можна йшчэ шукаць ў прыватным хатнім, саматужным навучаньні. — Абавязкам кожнага грамадзяніна беларуса ёсьць вучыць, асьвечыць, усіх сваіх знаёмых і нават незнаёмых, што да скуль ня ўмеюць ані чытаць, ані пісаць, і агулам разьвіваць іх розум, волю і нацыянальную

Новая хваля антыбеларускае палітыкі ў Савецкай Беларусі

З Беларускае Савецкае Сацыялістычнае Рэспублікі надходзяць новыя сумныя весткі, якія гавораць, што барацьба маскоўска-камуністычнага цэнтру з усім, што беларускае, прадаўжаецца. Праяўляецца гэта ўва ўсіх галінах. Дайшло ўжо і да таго, што ністожаць нават тых беларусаў, каторыя цэлы час выслужваліся камуністам і паялі гімны на чэсьць Сталіна і ягоных паплечнікаў.

«Мацёры двурушнік сьцёрты з аблічча савецкае зямлі»

Адным з найбольшых прыхільнікаў сучаснага сталінаўскага рэжыму ў СССР сярод беларус-

дамасьць. Вучыць можна пакалейцы і цэлымі групамі да 8 чалавек, без ніякага дазволу, ад уладаў. Асабліва ўдзячнае поле да папісу маюць у гэтым маладыя граматыныя беларусы. Беларускі лемантар „Першыя зярняткі“, беларуская граматыка, правапіс, задачнік павінны быць найбольш пашыранымі кніжкамі. На падмогу ім заўсёды йдуць беларускія часопісы, асабліва часопіс для дзяцей „Zorka“, пасьля „Шлях Моладзі“, „Самапомач“ і іншыя. Маючы пачатковую асьвету, трэба знаёміцца з сваёй літаратурай, гісторыяй, географіяй і агулам далей разьвіваць сваю веду. Трэба толькі ахвоты. Пры добрай ахвоты можна шмат здабыць, супольнымі-ж сіламі можна ўсе перашкоды перамагаць...

Дык да працы!...

Я. Н.

кіх паэтаў быў Андрэй Александровіч. Ён адыйграваў сапраўды паганую ролю. На ягоным сумленьні ляжыць многа нявінных ахвяраў. Ён у сваёй агіднай „паэме“ п. н. „Плямы на сонцы“ зьвярнуў вочы гепістаў на беларускіх пісьменьнікаў і агулам на беларускую інтэлігенцыю. Гепісты бралі ў свае рукі найлепшых сыноў Беларускага Народу, вялікіх бел. паэтаў, пісьменьнікаў, культурных і грамадзкіх дзеячоў і крывава з імі распраўляліся. — Александровіч палякайску паяў оды на чэсьць Сталіна і іншых бальшавіцкіх „багоў“. Але прыйшла калейка і на яго. „Раб сваё зрабіў і раб можа адыйсьці“ — казалі калісь рымскія магнаты да чорных нявольнікаў. Гэтак сталася і з Андрэем Александровічам. Кончылася кар’ера і сталінаўскага паяўца. Ён апынуўся ў сутарэнах ГПУ і адгуль ужо ня выйшаў. Савецкая-ж прэса, якая часта друкавала ягоныя даносы і гімны Сталіну, падала такі кароткі „нэкралёг“: „Зоркія работнікі Народнага Камісарыята *Внутренніх Дел* прасьледзілі і выкрылі доўга арудаваўшага мацёрага двурушніка і ворага савецкага народа, шпіёна замежнай разьведкі і сьцёрлі з аблічча савецкай зямлі“.

А. Александровіч стаўся йшчэ адным клясычным прыкладам, якая доля спатыкае тых, што хочуць іншых, патаптаўшы, заслужыць на ласку сільных гэтага сьвету. Няхай-жа наша зямелька-матка беларуская нігдзе ня родзіць і ня корміць здрадных сыноў.

Беларускай Савецкай Энцыклёпэдыі ня будзе

Гады два-тры таму назад менская прэса бязупынна расьпісвалася аб выхадзе ў сьвет Беларускай Савецкай Энцыклёпэдыі, якая мела быць першай беларускай энцыклёпэдыяй. Рэдацыйны Камітэт Энцыклёпэдыі вызначаў дакладныя тэрміны, у якіх выйдуць том першы, другі і г. д. Урэшце была ўжо адкрыта падпіска на энцыклёпэдыю. Рэч зразумелая, беларуская энцыклёпэдыя зьяўлялася і зьяўляецца неабходнай „настоўнай кнігай“ кожнага інтэлігента беларускага і кожнай навуковай і грамадзкай бел. інстытуцыі. Найлепшым доказам гэтага быў факт, што на бел. энцыклёпэдыю пачала масава наплываць падпіска з усіх канцоў БССР. Чакала беларускай энцыклёпэдыі і ўся заганіца, асабліва навуковыя інстытуцыі. Тымчасам, як гром з яснага неба, надходзіць прэсавая вестка з Менску наступнага зьместу:

„На падставе пастановы СНК БССР ад 13 жніўня 1938 г. за № 1764 прыступіла да работы Ліквідацыйная Камісія па ліквідацыі спраў былай галоўнай Рэдакцыі Беларускай Савецкай Энцыклёпэдыі (БелСЭ). Прапануецца ўсім арганізацыям і асобам, якія маюць прэтэнзіі да БелСЭ, прадявіць такія (падпішчыкі павінны прыкласьці квіткі (арыгінал) на атрыманыя ад іх сумы задаткаў) да 5 верасьня 1938 г па адрасу: Менск, Ленінская 33

Dr. Jadviha i Stanisław Hrynkievičy

Umovy i zahady nieabchodnyja dla zdarouja

Hygijena chatniaje haspadarki.

Ujezd na padvorak. Zdajecca nie vialikaja sprava, a ad jaje šmat zaležyc. U siańniašniaj wioscy, dzie chata staić šmat užo hadoŭ, ciažka havaruč, jak zrabić ujezd, niama z čaho tam vybirać, dyk henaja karocieńkaja zaciemka maje naŭviece infarmavać tych ščašlivych, jakija buduć stavić sabie novuju chatu. I tutaka taksama miecimiem naŭviece asobna tych, što naładžyvajuć zusim nanava haspadarku (skažam na chutaroch), i tych, što staviać chatu na wioscy na staroj sialibie. Miarkavańnie zaŭsiody budzie jsci ŭ troch napramkach, ci inakš kažućy treba padychodzić da henaje spravy ŭ troch ploščach: *praktyčna-haspadarčaj, estetyčna i hygijenična*. Značycca, kab było najlepš z praktyčna boku hledžańnia, kab było tanna i adnačasna pryhoža.

U chacie treba najbołš sviatta. Dziela hetaha

vokny jaje z čaści žyloje vychodzić na *paŭdzień*, kuchnia — na poŭnač. Pierad chataju — aharodčyk. Ad *uschodu* stajać chlavy, stajnia, ad poŭnačy adryna, pasiaredzinie padvorka — studnia. Hetkim čynam najmienš buduć viejać na chatu viatry paŭnočna ŭschodnija, usie haspadarskija budyniny buduć niedaloka žyloha pamieškańnia. Jasna, nie zabyvacca vybirajućy miesca na chatu, kab byŭ tam dobry *stok* dla vady, inakš zaŭsiady kłopat z vadoju ŭ sklepie.

Pry takim planie raskladu ŭjezd na padvorak nakidajecca sam saboju. Jon budzie jsci ad paŭdnia na paŭnoč. Lohka budzie tady zajsci ŭ chatu biez taho, kab kaniešna zajaždžać na padvorak. Adnačasna nihto čuży nia lučyc na padvorak, kab jaho nia zhledžili z chaty.

Lohki ujezd na padvorak — žjaŭlajecca taksama važnaj spravaj pry budovie chaty. Kali ŭjezd na padvorak зроблен kala *ŭschodniaje ściany* chaty — tady treba stajniu mieć ad zachodniaje. Padvorak tady budzie aslaniacca ad zachadu i paŭnočy, a adkryty i svabodny — ad *uschodu*. Kali adnak-

Акадэмія Навук БССР, ліквіднаму БелСЭ. Пасля ўказанага тэрміну ніякія прэтэнзіі прымацца не будуць. — *Ліквіднаму БелСЭ*.

Бальшавіцкая Масква дайшла да пераканання, што лішнім было-б павялічваць беларускія выдавецтвы паважнейшымі бібліяграфічнымі пазыцыямі і гэтым прычыняцца да разьвіцця беларускай культуры. Для „Сталінскай нацыянальнай палітыкі“ „хопіць“ выдаць пабеларуску пару няздарных брашурак, перакладзеных з маскоўскага языка, прамоваў Сталіна, Кагановіча і ін.

І так „вольная, незалежная і квітнеючая Савецкая ордэнаносная Беларусь“ ня можа здабыцца на энцыклёпедыю ў беларускай мове.

Зьмена гэрбу БССР

Кампазыцыя дасюлешняга гэрбу БССР прадстаўлялася наступна: паўночную паўкулю абхілялі з правага боку дубовая галінка з жалудамі, з левага пшанічныя каласы, а між імі была пяцікутная чырвоная зорка. На галінцы былі перавязкі чырвонай істужкі з клічам: „Пралетары ўсіх краін злучайцеся“ пабеларуску, парасейску, пажыдоўску і папольску. Зьменены гэрб дубовае галінкі ня мае, а з абодвух бакоў паўкулі ёсьць пшанічныя каласы, пераплеценыя цвітухай канюшынай і дасьпелым лёнам. Надпісы асталіся толькі расейскі (з правага боку) і беларускі (з левага). З вонкавага боку новы гэрб выглядае нават больш эстэтычна, чым папярэдні. Ня будзем так-жа бараніць польскага і жыдоўскага надпісу. Зьмена гэта для

нас мала-важная, бо нашым імкненьнем ёсьць, каб гэрбам Беларусі была „Пагоня“. Хочам толькі зьвярнуць увагу, што ўсюды расейшчына вылазіць на першае месца і памалу глытае ўсё нерасейскае. Праяўляецца гэта на кожным кроку.

Дэманструючыя жыхары Менску ў дні савецкіх сьвятаў носяць плякаты пісанья амаль выключна парасейску. Беларуская мова пануе толькі ў кірмашных дні на рынку, калі прыяжджаюць сяляне. У месьце, у ўрадах беларуская мова зьнікае. Урадаўцы гавораць парасейску. Гэта ня тое, што за часоў „нацдэмаў“, калі кожны ўрадавец мусіў знаць беларускую мову практычна і пісьмом. Цяпер і бел. селянін змушаны ўва ўсіх бел. савецкіх установах гаварыць толькі парасейску, бо інакш не сталкуецца з ўрадаўцам, які беларускае мовы ня знае і ня лічыць патрэбным знаць яе.

Вось-жа ўсе бальшавіцкія зьмены накіраваны толькі на шкоду беларускаму народу. Няхай аднак ня думае Масква, што гэта выйдзе ёй і камуністам на карысьць. Беларускае ў народзе і бел. адраджэнскага імкненьня ніхто ўжо ня здушыць. Антыбеларуская-ж савецкая палітыка ператне толькі рэшце беларусаў дарожкі, сьцежкі і нітачкі, якімі ўсёж-такі плылі сымпатыі на ўсход, да расейскага народу. Перарэжа гэтка палітыка сымпатыі беларусаў і да радыкальных камуністычных клічаў. Цяпер кожны беларус, які зварочваў свае вочы на ўсход, праводзіць рэвізію сваіх паглядаў.

А. Кавалькоў.

3 рэлігійнага фронту

Хто згадзіўся разбураць цэрквы?

У № 16 „Шляху Моладзі“ з 25.VII.1938 г. мы пісалі, што: „Аднэй з найбольш важных справаў у Украінцаў зьяўляецца цяпер абарона правоў праваслаўнае веры украінскага насельніцтва, сярод якога апошнім часам у Рэчыпаспалітай праводзіцца энэргічная акцыя наварочваньня на каталіцтва рымска-лацінскага абраду. Пры тым здараюцца частыя выпадкі падпалу праваслаўных цэркваў.“ Пасля падобных выпадкаў здарыўся ўжо і ў нашай старонцы, а іменна ў Маладэчне, дзе хтось дагэтуль нявыкрыты ўзарваў праваслаўную царкву. У гэтых справах забіралі ўжо галасы ў форме пастырскіх лістоў праваслаўных епіскапы і грэка-каталіцкі украінскі Мітрапаліт А. Шэптыцкі ў Львове, але пастырскія пісьмы іх былі сканфіскаваныя.

Аб усім-жа гэтым вясковы орган ОЗН-у „Wieś Polska“ у № 16 з 4.IX.38, даслоўна гэтак піша:

„Апошнім часам нашыя ўлады сканфіскавалі пастырскае пасланьне праваслаўнага сабору, а так-жа пастырскае пасланьне мітрапаліта Шэптыцкага. Пастырскія лісты праваслаўных біскупаў і мітрапаліта Шэптыцкага былі ў сувязі з распараджэньнем адміністрацыйных уладаў, каторыя, пасля паразумленьня з адпаведнымі праваслаўнымі дзейнікамі, прыказалі на абшары некалькіх павеатаў люблінскага ваяводства разабраць 90 цэрк-

za ўjezd budzie ad zachadniaje ściany chaty—tady stajniu treba budawać ad uschodu. Tolki hetak možna mieć ujezd prosty i vyhadny, a nie pałomany. Izba, sieni, kamora. Zaŭsiody chata, na't najbolš skromnaja, maje izbu, dzie żyvuć ludzi, sieni i kamoru. U izbie staić piečka j żywie ŭ joj bolš mienš, siarednie biarućy, kala piaci dušaŭ. Staviaćy chatu zaŭsiody treba mieć na ŭviecie, kab budućym žycharam nia było dušna. Dziela hetaha izba nia moža być zamałaja, vyšyni kala 2-3 metraŭ i kala 6 metraŭ daŭžyni j šyryni. Uchod u stajniu, kab zaŭsiody byŭ prosta z padvorka, a ŭvachod u izbu kab byŭ cieraž sieni. Sieni baroniać ad vietru, hrazi, jakuju ludzi prynosiać z dvara na nahach; baroniać sieni i ad choładu. Adnačasna sieni heta miesca, dzie haspadar trymaje pryłady svaje, dzie časta papraŭlaje inventar chatni, časta trymaje padručnyja zapasy. Uletku možna, pastaviušy ŭ sianizch plitju, varyć na joj, zamiesta taho kab rabić heta ŭ chacie. Z sianie j zaŭsiody jość toj ci inšy sposab, kab lućyć na haru (pamiž stalavañniem i strachoj). Dyk sieni pavinny być vialikija, mieć šyryniu takuju jak

chata. Dobra bylo-b hetak abdumać pabudovu sianiej, kab jany mieli dvoje dźviarej, adnyja na panadvorak, a druhija na vulicu, kali chata ŭ wioscy. Henyja druhija dźviery mieli-b metu zapasnoha vychadu ŭ nahodzie pažaru ci niečaha takoha niečakanaha. Lahčej z hetkim raskładam trymać paradak i čyściniu. Z dźviuma dźviarami lahčej pravietryć pamieškañnie.

Padłoha ŭ chacie najzdaraviejšaja dzieraŭlanaja. Treba kab jana była niejkich prynamsia paŭmetra nad ziamloju. Kali hetak vysaka rabić fundament, dyk nieabchodnyja buduć niejkija padmostki, kab uvajsci da chaty z vulicy ci panadvorka. Uchody rabić tolki z vulicy. Ad panadvorka lepšaja budzie sukosnaja padsypka da vyšyni paroħa. Heta dziela taho praktyčniej, što lahčej niešta vynosić ci prynosić u chatu ci z chaty.

Kamora nadta patrebna ja ŭ chatniaj haspadarcy Vialičynia jejnaja budzie zaležnaja ad haspadarki, ad kolkaści ludziej u družynie, ad kolkaści żyvioły i h. d. U kamory budzie chutčej žanočy adziel haspadarki, žančyny tam trymajuc vopratku,

Pracaj pryśpiašym svajo adradžeńnie

Nia hledziačy na toje, što źjaŭlajusia synam bielaruskaje ziamli, adnak, budučy ŭ čužym asiaroždzi, z svaim bielaruskim žyćciom bližej zmoh paznajomicca tolki niadaŭna, i to zdajecca ŭ samy najciažejšy čas hetaha žyćcia.

Presja bielaruskaja, častkova polskaja, a navat i zahraničnaja, śćviardžajuć, što mahčymaści razvićcia bielaruskaha adradženskaha ruchu apošnim časam niazvyčajna ciazkija. I sapraŭdy, bielarusy apynulisia na lodzie. Dajšto da taho, što ŭ Rečypaspalitaj niama navat nivodnaje bielaruskaje kulturna-aśvietnaje arhanizacyi, a presja takaja biednaja i tak joj ciazka trapić u ruki šyrejšych masaŭ, što jana nia moža naležna spoŭnić svaje infarmacyjnaje i aśvietnaje roli. Treba pryznać, što ciazkaja atmosfera navodzić pesymizm na niekatorych bielarusach i źnieachvočvaje ich da spravy svajho narodu. Ale hetaja redkija i słabiejšyja adzinki vialikaje roli svajej adstałaścij nie adyhrajuć i z ich nikomu nia budzie karyści. Faktyčna kadry śviedamych bielarusach, hodnych synoŭ svajho naro-

ваў, 10 капліцаў і 27 дамоў малітвы."

Усё тут больш-менш ясна. Ня ясна толькі, якія праваслаўныя дзейнікі згадзіліся на разборку цэркваў тады, калі праваслаўныя епіскапы выступілі супроць гэтага?... Добра было-б, каб „Wieś Polska" і гэта выясьніла.

З. Б.

ду, каторым справа бел. adradžeńnia hłybaka lažyc na sercy, z kožnym dnom uzrastajuć. Ci adnak rola nacyjanalnaje śviedamaści ich maje ahrańičycca da „ŭśviedamleńnia" ciazkaha pałažeńnia Bielarusach? Jasna, što nie!—Nacyjanalnaja śviedamaść musić pierad usim pryńiać charakter aktyŭnaści. Padstavaj Bielarusach pavinien być pryncyp: „praca i zhad". U sučasny mament nie pavinni nas rožnić ani spravy socyjalnyja, ani relihijnyja. Zatoje pavinna nas lučyc vialikaja narodnaja i kulturnaja sprava.

Aktyŭnaść naša pavinna prajaŭlaccja ŭ systematyčnaj planovaj pracy. U suviasi z hetym treba vyrablać arhanizacyjny zmvsl. Bielaruskim hrarnadzkim i kulturnym dziejačom treba dobra paznać praŭnyja padstavy svajej pracy, haspadarstviennuju polskuju kanstytucyju, jaje artykuly i pry kožnaj spasobnaści pakazavać ich na śvialo dziennaje, dy damahacca ichniaje realizacyi. Spravu hetuju miž inšym treba zakranać i ŭ samaŭradach.

Važnaj spravaj ŭ našym žyćci jość umielaje sarhanizavańnie prapahandy svajch bielaruskich knižak, časapisaŭ, bielaruskaha muzeju i ahułam usich bel. arhanizacyjaŭ i instytucyjaŭ. Prapahandu takuju pavinien pravodzić kožny belarus u svaim, a taksama i ŭ čužych asiaroždziach.

U žyćci našym treba bolš uvažhi zvaročvać na praktyčnuju filozofiju zachadu, a nia tolki na sentymantalny idealizm uschodu.

ПАПРАЎКА. U № 17(133) „Шляху Моладзі" на pieršaj bačynie praz niedahlad padana data 25 lipnia, a treba kab było 25 ŽNİŬNIA.

Da hetaha ŭsiaho treba mieć pierad usim vialikuju vieru ŭ svoj narod. Vieru-ž hetu kožny belarus budzie mieć, kali krychu šyrej razhledzicca navakoł siabie i kali kinie vokam na historyju narodaŭ. Pierakanajecca tady, što narody ŭściaž zaniepadali i ŭściaž adradžalisia, paŭstavali i paŭstajuć i ničoha ich u hetym imknieńni nia strymaje. Nia tak jašče daŭno zlučyusia niamiecki narod, a faktyčna rožnicy ŭ im i ciapier jość. Polski narod ŭśviedamiŭsia tolki pašla paŭstańnia ŭ 1863 h. Narod ukrainski masava ŭśviedamiŭsia u čas i pašla suśvietnaje vajny. Naš belaruski narod akančalna jašče svajho ŭśviedamlenaha pracesu nie prajšoŭ, bo jość jašče miascy, dzie narod nacyjanalna niaśviedamy. Dyk našym zadańniem jość praces hety pryśpiašyc zhadnaji planovaj pracaj.

Andrej Pasyniak.

zapasy takija, jak krupy, muku, haroch, marynaty, kanfitury j inšyja. Zvažajučy na heta treba, kab kamora była na ŭschodzie ci na poŭnačy, kab u joj možna było lohka zrabieć pravieŭ. Pažadana, kab u kamory było akno, chacia-b nadta maleńkaje j to z čyrvonym šklom. Čyrvonaje šкло zabiaśpiečvaje ad dziejańnia koskaŭ sonka na kłustaść i nie daje, kab masła, prykladam, jačela. Ścieny ŭ kamory vybialić vapnaj, palicy z suchoha dreva j dobra vymytyja zaŭsiody. Padlohu pažadana zrabieć z cementu. Lahčej takuju padlohu vymyć. Myć treba kamoru prynamsia raz na tydzień. Vietryć, kab tam było zaŭsiady śviežaje pavietra. Nie dapuskać, kab zavialaš u kamory vohkaść, nie zanasieć balota na nahach, nie ŭvachodzić z lampaju, jakaja moža nakapcić. U ścienkach aprača palicaŭ treba kab byli hvazdy. Usienka, što viešajem na hvazdoch, kab nie datykałaš da ścienci, inakš lohka moža zaviaściš pleśń. Na muku, krupy, haroch, fasolu najlepš mieć u kamory skryniu z viekam i sietkaj, kab da henych praduktaŭ mieła dostup pavietra, inakš henyja pradukty lohka zaśmiahuć. Kali kamoru zamiatajem,

treba skryniu ščylna zamykać dzieraŭlanym viekam.

Sklep. Dziela taho, kab skladyvać jarynu i inšyja prypasy, haspadarka pavinna mieć dobry čysty sklep. U pačatku leta treba jaho dobra zamieści j vybialić vapnaj. Piasok ad letańniaje jaryny treba vynieści na dvor, kab slonka vysušyla, potym pierasiejać praz sita i usypać nazad u čysty sklep. Dźviery j vokny pavinni być ščylnyja, kab baranić ad vietru j marozu. Adčyniac vokny i dźviery u sklepie možna tolki tady, kali na dvare chaładniejšaje pavietra, čym u sklepie. U praciŭnym razie žjaŭlajecca na jaje ścienkach rasa, zavodzicca praz heta vohkaść i praśmiahly pach, jaki pierachodzić na jarynu i ŭsie inšyja prypasy, znachodzjačyjasia ŭ sklepie. Pravietryć sklep možna tolki ŭnačy chałodnyja i suchija.

Sklep pavinien mieć pravieŭ i statuju temperaturu plus 6-8 hrad. C. Kali ŭ sklepie zavialaš vohkaść i chočam jaje adtul vyvieści, stavim u im skryniu z palenaj vapnaj, jakaja pahlyniaje vohkaść, abo ŭ 4 kutoch sklepu spalivajuć dreŭny vuhal. Padloha ŭ sklepie pavinna być hladkaja, treba časta

Letam u lesie

Прысьв. Я. Пачопцы

Ёсьць душы ціхія,
як вечар над ракою,
Калі раса садзіцца пэрлай на траве.
Ды бунт жыцьця ня ўтоніш лёгка ў спакою,
Як-бы шчанё вясной
купаючы ў раве.

І што за сэнс радзіцца з сэрцам Промэтэя
І не украсьці ў неба

тайны і агня.

Замкнуць тугу і сум жывы
У ямбах і хорэях

і цэлы час чакаць

На радасьць заўтрашняга дня.

Усё жыцьцё з цяжарам за плячамі
Праз будні хмурыя —

да мэты працягнуць.

Як цяжка нам жывым бязсоннымі начамі,
Калі няма чым жыць

і вольна уздыхнуць.

А думы — кагаркі сівыя над балотам
Клююць душу... клююць пытаньнямі ўцішы...
І кожны хоча жыць —

на'т кінуты над плотам

З душой ціхой...

душой расьпятай на крыжы.

Германавічы. 1938.

МІХАСЬ МАШАРА

Ciomnym vstupam zyjšlisa
Stromkija chvainy,
Ź nieba siniaje utknuli
Šapki-vierchaviny
I stajać jak velikancy
Nad maładniakami.
To Źdzychajuć šumavista,
To skrypiać kamlami.
A lachmatyja jaliny,
Šyšak načaplaŹy,
Niešta dumajuć, panura
Majakami staŹyšy.
Dub zialony, viekapomny,
Ź imi pasiabryšsia
J, jak asila-k-pieramožca,
Chvacka raskudryšsia,
I hladzić, jak za prahałaj,
Za imšarnaju dalinkaj,
Biel-bialavaja biaroza
Stała siracinkaj.
Joj asina-trapatunka
Niešta Źsio šapoča
I časami bajažliva
Lišciejкам trapoča.
Siam i tam zyjšlisa Ź kučki
Hnutkija laščyny
J pachilili nad ziamloju
Tonkija stusiny.

Z-za laščynaŹ vyhladajuć,
Jak z-za družki družka
I kalučaja šypšyna,
I pyžasta jhruška,
I bryzhlina kaktavata,
Źsia Ź karalach, u visiulkach,
I zialonaja rakita,
Niby Ź perlach-kasmatulkach,
I kalina list-šyroki
Ź bukietach śniežnaj bieli
Dumna pyšycca saboju,
Jak małodka na viasielli.
Pobač Ź joju strojna stała
Kučaravaja rabina
Ź hroždzi jahadaŹ prybrana,
By Ź karali ci rubiny.
A na ich, na pryhažuniaŹ,
Z horki Źzbočnaj, kašahoru
Pazirajuć pranikliva
Klon i jasieñ—hošci boru.
Źsio lašuškami adnymi
Bor bahata ich častuje:
I sunicaŹ, i čarnicaŹ
I malinaŹ nie škaduje,
A jak dzieñ adno nastanie—
SalaŹjami ich vitaje
I da nočy, da hlybokaj,
Špievam ptušak zabaŹlaje.
Źlad-Inicki.

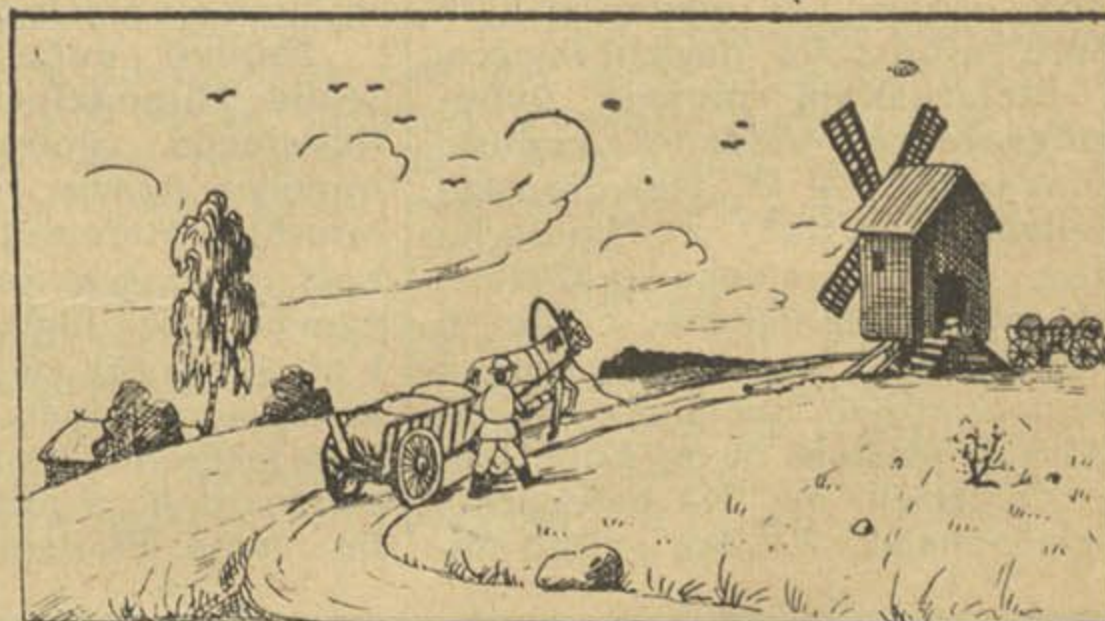
Аж да небасхілу гойдалісь палоскі
Сьмехам лета-шуму, сьмехам сьпелых ніў.
Йшла дзяўчына сьцежскай з недалёкай вёскі,
З сернам пад рукою, з сумам на душы.

І блішчала сонца яснасьцю на небе
І ўплятала косы ў рвсы валасы.

Эх! Няшчасна доля, беднае дзяўчыны,
На чужым трэ' полі жаці каласы.

Жаўранкі ў блакіце песьні ўжо канчалі,
І ля дрэваў летні цень палосы клаў —
Сьпіну гнула ўсё і рук ня чула ў працы,
Ля яе прыгоншчык цэлы дзень стаяў.

А. ЧАРОМХІН

Pašla leta z novym zbožam da mlyna...

hladzieć, ci niama myšynych norak pa kutoch. Kali-b znajšliš takija — treba vypaŹnić nory raźbitym drobna šklom i zalic cementam.

Kali Ź sklepie zaviaducca plešni — treba jaje tady dezynfekavać. Robiać heta tak: vynosiać sa sklepu Źsie zapasy, zatykajuć ščylna džviery i vokny. Biarecca 1¹/₂ kg. soli, syplecca jaje Ź kamiennaje načyŹnie i nalivajecca pałova litra sierkavaj kišli. Pašla treba chutka vyjšci sa sklepu. Hazy, jakija tady paŹstajuć, u chutkim časio niščać usie plešni i bakteryi. Pašla 6 hadzinaŹ treba sklep dobra pravietryć, plešniu vymiešci. Praz doŹhi čas plešni nia budzie.

Pavietra Ź chacie. Śviežaje pavietra, jak uŹo viedajem, velmi vaźnaje i karysnaje dziela zdaroŹja čalavieka. I naadvarot, sapsavanaje pavietra velmi, škodnaje čalavieku. Velmi-ž časta bačym, što Źsia siamja, haspadar z haspadyniaju j usimi dziaćmi, dychaje śmiardziučym pavietram u praciahu dnia j nočy. I nahladajecca heta nažal i Ź chatach sialanskich na vioscy i Ź pracouŹniach šavieckich, stalarskich i h. d.

Najčyściejšaje pavietra majem u poli, u lesie, nad łuham, nad rečkaju.

Adkul biarecca papsavanaje pavietra Ź izbie? — Ujavim heta lohka, kali hlaniem na pieršuju lepšuju izbu, zaŹsiody začynienuju, mała pravietrynuju, u izbie, dzie šmat ludziej, dzie jany pracujuć, jaduć, varać, myjuć chušcie. Było-b dziŹna, kab tam pavietra dy nia bylo papsavanaje. Kali niechta Źvoj-dzie Ź hetkaju chatu dyk kiniecca da jaho smorad i duchata, pačynaje jamu baleć hałava, chapajuć mlosnašci. Heta jakha pakazvaje na toje, jakoju atrutaju dziela čalavieka žjaŹlajecca papsavanaje pavietra. Što jašče nie takija blaħija śledamki nahladajem na žycharach vioski ad blaħoha pavietra, dyk heta tolki dziakujućy tamu, što Źletku viaskoŹcy ačuniajuć, papraŹlajuć svaje lohkiya dy ahulam arhanizm pry pracy Ź poli.

Ahulam čalaviek, jaki biazupynna siadzić u papsavanym pavietry, tak da jaho pryvykaje, što nia maje bolaŹ hałavy, ani mlosnašci, adnak atruta z henaħa pavietra vyklikaje Ź jahonym arhanizmie takija ci inšyja pieramieny, što kančajucca velmi ča-

Zbiełaruskaha žyćcia

Ciażkaje stanovišča Biełaruskaha Muzeju. Jak viedama, Biełaruski Muzej u Vilni, pašla pabzabiełnia jaho haspadarstviennymi ŭładami hrašovaj daramohi, apynušsia ŭ ciażkim mataryjalnym stanoviščy. Dziela hetaha mnohija vilenskija biełarusy, ratujučy muzej i idučy za hołasam biełaruskaha sumleńnia i pačućcia, apadatkavalisia na karyść muzeju i ŭžo płaciać pastajanna kožny miesiac dabravolnyja składki. Da hetkaha pastupku zaklikajem usich Biełarusau. Pierasyłać składki možna praz našuju redakcyju, z zaŭvahaj „na Muzej“, abo na adrys: *Chrześcijański Bank Spółdzielczy na Antokolu. Wilno, Mickiewicza 1.* (Na kuponie adznačyć na rachunek *Białoruskiego T-wa Naukowego*).

Muzej, nia hledziačy na ciażkaje pałažeńnie, dziakujučy achviar-naści pracaunikoŭ i padtrymańniu hramadzianstva, funkcyjanuje nar-malna. Za pieršyja 8 miesiacaŭ he-taha hodu (da 31.VIII) u Muzei byli 4663 asoby. Lik adviedvajučych Muzej asob stała pavialičvajecca.

Biełaruskaja pieśnia ŭzba-hačyvajecca. Viedamy ukrainski kampazytar M. O. Hajvoronśkyj niadaŭna prysłaŭ z Niu-Jorku (dzie jon pastajanna pražyvaje) rehientu biełaruskaha choru ŭ Vilni hram. R. Šyrmie piać novych harmanizacyjaŭ biełaruskich narodnych pieśniaŭ na miašany chor: 1. „Oj lacieli dy dva hałubočki“ (vałačobnaja), 2. „Jak pajšoŭ Mi-

koła“ (vałačobnaja), 3. „Lavoni-cha“, 4. „Oj u poli dźvie ptušač-ki“ (rekruckaja), 5. „Oj huknuła syraješka“ (žniŭnaja). Harmaniza-cyi adznačajuca niazvyčajna vy-sokim artyzdam.

Słaŭny biełaruski rehient hram. R. Šyrma, sioleta ŭ časie letnich kanikułaŭ, budučy na paŭdni Pru-žanskaha pavietu (etnagrafičny rubiež biełaruska-ukrainski), zapi-saŭ bolš 40 biełaruskich narod-nych melodyjaŭ i tekstaŭ, u tym liku kala 10 kaladak i ščadrcvak. Niekatoryja pieśni śvieckija vya-žajuć asablivaści biełaruskaj sta-raśvieččyny, z pahanskich časou, kali Biełarusy nia byli jašče chry-ścijanami.

Novy dyrektor Bieł. Himnazii. Dasiulešniaha dyrektara Biełaru-skaj Himnazii ŭ Vilni hram M. Ancukieviča školnyja ŭłady piera-niašli ŭ polskuju himnaziju na stanovišča vučyciela ŭ centry Re-čypaspalitaj. Na jaho miesca na-značany B. Kavalevič. Pryčyny he-taj źmieny niavedamy.

Napłyŭ vučniaŭ u Biełaru-skuju Himnaziju ŭščiaž pavialičvajecca. Sioleta, tak jak i ŭ minulym hodzie, u adzinuju Biełaruskuju Himnaziju ŭ Vilni było bolš jak ŭ dva razy kandydataŭ čymsia moža himnazija pamiaścić. I nia hledziačy na toje, što šmat kandydataŭ adpała na ekzaminach, joś jašče mnoha takich, što ek-zamin zdali a miesca ŭ himnazii im niama. Ahułam napłyŭ vučniaŭ

З нашай долі і нядолі

Багацьце

Ці шмат зямлі, мой дзядзька, маеш
Усей сваей?
І колькі душ ты налічаеш, —
Усіх дзяцей?
Зямлі то многа: ..дзесьціна
І ўся мая;
Шасьцёх сыноў, адна дзяўчына,
Жонка і я.
А як жывеш, мой дзядзька мілы,
І як з ядой?
Ці крэпка чуешся на сілы
У бітве зь бядой?
Жыву па-Божаю, як трэба,
Пашчу што-дзень,
Ды толькі сіл шкадуе неба...
Зь мяне — ўжо цень...
С. Ярына.

u Biełaruskuju Himnaziju ŭščiaž pavialičvajecca. Dziela hetaha Bač-kaŭski Kamitet Bieł. Himn. 2.IX pasyłaŭ da Vil. Škol. Kuratara de-lehacyju z prošbaj adčynić raŭ-naležnyja klasy. Ale, nažal, pakul-što ab pazytyŭnym adkazie z Ku-ratoryi na prošby biełaruskich bačkoŭ ničoha nia čuvać.

NABAŽENSTVY DLA BIE-ŁARUSAŭ u kaściele śv. Mika-łaja ŭ Vilni pašla letniaha pie-raryvu pačnucca ŭ niadzielu — 11.IX u hadz. 10 rana. U hetaj-ža hadzinie nabaženstvy buduć ad-byvacca kožnaj niadzieli i śviata.

Biełarusy ŭ Litvie. Daviedva-jemsia, što biełarusy ŭ Kaŭnasie maniacca naładzić vydavanie bie-łaruskaha časapisu i vydać na 1939 hod kalendar-knižku. Dumku hetu horača vitajem!

sta nadta ciażkaju chvarobaju. Chvaroba henaje pra-jaŭlajecca ŭ tym, što čalaviek chudzieje, nia maje achvoty da jady, skura ŭ jaho мае vyhlad zaś-miahšy, мае jon nachił da roznych inšych chvaro-baŭ. Kali hetkaha čalavieka nasudošyć chvoraść, dyk mała kali jon umiecimie z jaje vykaraškacca.

Papsavanaje pavietra asabliva škodnaje dziela dziaciej. Dzieci hetkija kiepska hadujucca, chutka ŭmirajuć, a kali na't i vyrastuć, dyk zaŭsiody buduć niadužymi, z nachiłam da roznych chvarobaŭ.

Čalaviek dychaje, z pavietram vydychanym vy-chodzić usieńka toje, što ŭžo niepatrebnae ci na't škodnaje dziela arhanizmu. Chutčej pavietra psujec-ca, kali čalaviek pry hetym ciażka pracuje, pacieju-čy da taho jašče. Kali-ž takija ludzi nia myjucca akuratna dy nia kupajucca, majuć na sabie papec-kanaje chuście, vopratku, abutak, usieńka heta mia-šajecca z pacham ad harškoŭ ci ad taho, što ŭ cha-cie robicca.

Chatni hryb. Raście heny hryb na tych mias-coch, dzie zaviadziecca vohkaść: na ścienach, pad uschodami, abrastajuć hrybam dreva, skura, matar-jały, vopratka, spažyvieckija pradukty, prykładam frukty, miasa i h. d.

Najčaściej hryb prynosicca ŭ chatu z dziera-vam, z jakoha stavicca chata. Hryb siadzić achvat-niej na saśnie, chvojcy, moža być i na dubie, choć dub jašče najbolš adporny. Hryb pajaŭlajecca chut-čej ŭ starych chatach, choć moža być i ŭ zusim no-vych. Dziela taho, što dziela rostu hryba patrebna-ja vohkaść, dyk i raście jon tam, dzie mokra dzie mała vietrycca, dzie niama sonka. Pry ciaplini ŭ cha-cie razrastajecca jon macniej; naadvarot, ad nadta silnaje haračyni ci marozu jon prapadaje.

Najčaściej pieršym miescam, skul pačynajecca hryb, budzie sklep, kali jon зроблены пад chataju. Z takich miascoŭ hryb idzie navierch, moža na't razložnić ceħly, ulazić u belki, stul na chatniaju ab-stanoŭku, šafy i h. d. Dreva, ŭ jakim zaviošsia hryb, robicca mokrym a vysachšy rassypajecca. Dreva, za-ražanaje hrybam, mianiaje koler, robicca jano brud-na-žoŭtym, pajaŭlajecca na drevie ščarubiny, ureš-cie robicca takim krochkim, što kryšycca ŭ palcach. Časta nia bačym hryba pačatna źvierchu dziela taho, što siadzić jon usiaredzinie j tolki papsavaŭšy ŭsień-ka vychodzić navierch, abo prosta bačym, kali dre-va, stol ci padloha trešnie.

Jak škodzić hryb na zdarouje? Psuje jon pa-

ШТО ЧУВАЦЬ

— У Польшчы на парадку дня цяпер самаўрадавыя выбары, каторыя маюць хутка ўжо распачацца. Палітыкі думваюць ужо так-жа аб выбарах у Сойм і Сэнат, а таксама аб выбарах Прэзідэнта Рэчыпаспалітай, якія адбудуцца ў 1940 г. Сэнсацыяй апошніх дзён ёсць весткі, што Камінтэрн развязаў Польшкую Камуністычную Партыю, якая, ясна, працавала нелегальна. Адначасна развязаны быццам Камуністычная Партыя Заходняй Беларусі, Кам. Парт. Заход. Украіны і Камсамол, каторыя былі прыбудоўкамі Польшкай Кам. Партыі і ад яе цалком залежныя. Партыі гэтыя развязаў Камінтэрн дзеля таго быццам, што ў іх аказалася шмат шкоднікаў. Пасля гэтага ўсе гэтыя камуністычныя арганізацыі маюць быць сарганізаваны на нова.

— Чэхаславацчына перажывае найбольш крытычны момэнт. Міма вялікіх старанняў, усё яшчэ нацыянальны вузёл ніяк ня могуць там развязаць. Асабліва апякуецца цяпер гэтай справай Англія.

— На міжнародную арэну апошнімі днямі высунулася і Мадзяршчына. Справа ў тым, што Гітлер і Мусоліні хочуць гэтага гаспадарства перацягнуць да сябе і выкарыстоўвалі дзеля гэтага ня надта добрыя адносіны Мадзя-

раў з гаспадарствамі Малай Антанты (Чэхаславацчыны, Румыніі і Югаславіі). Бачачы гэта Малая Антанта перад выездам паводыра Мадзяраў Горті'га ў канцы м-ца жніўня ў Нямеччыну, куды яго запрасіў Гітлер, пайшла Мадзяршчыне на ўступкі. Прызнала між іншым права збраення Мадзяршчыне, што раней было ёй забаронена. У гэтым палітыкі бачаць руку Францыі, да каторай М. Антанта вельмі блізкая. Горті ў Нямеччыне прыйманы быў вельмі ўрачыста, аднак да заключэння якога-небудзь дагавору між Мадзяршчынай і Нямеччынай здаецца не дайшло.

— У Францыі ў фабрыках ня так даўно ўведзены 40-гадзінны тыдзень працы. Дзеля таго, што ў ваенным прамысьле гэта многа перашкаджала, прэм'ер Даляд'е пастанавіў там вярнуць 48-мі гадзінны тыдзень працы. З гэтай прычыны паўсталі непаразуменьні і двух міністраў падалося ў адстаўку. Іх месца занялі новыя людзі і ўсе непаразуменьні бадай-што ўжо зьліквідаваны.

— Фашысты ў Італіі выдалі загад выехаць з іх краіны ўсім жыдом, каторыя пачалі там жыць ад 1918 г.

— У Нюрнбэргу (Нямеччына) пачаўся гадавы кангрэс Гітлераўцаў.

Hien. Želihoŭski ū spravié bieł. Ajcoŭ Maryjanaŭ

1 vierašnia pasol hien. L. Želihoŭski byŭ u premjera hien. Slavojskladkoŭskaha i ŭručyŭ jamu svaŭjo ašviedčaŭnie ū spravié vysielenyh z klaštaru ū Druŭ bielaruških zakonnikaŭ ajcoŭ Maryjanaŭ. Hetaje ašviedčaŭnie vyslana tak-ža ū kancylaryju P. Prezydenta R.P., maršalkam Sojmu, Senatu i ministru Ašviety i Viergvyznaŭniaŭ.

— У Покенсіі, каля Нью-Йорку (Зл.Шт. Паўнч. Амэрыкі), адбыўся надовячы міжнародны кангрэс моладзі, у якім бралі ўдзел прадстаўнікі ад 55 краін. Кангрэс абгаворваў справу супрацоўніцтва, сужыцця і міру між народамі.

— У нарадах Кангрэсу Нацыянальных Меншасцяў у Штокгольме (25 і 26.VIII) бралі ўдзел 30 дэлегатаў ад розных нац. меншасцяў з 12 гаспадарстваў. Беларусы на гэты кангрэс выслалі прывітаньне і свае пажаданьні.

— Між Японцамі і Кітайцамі ідзе цяпер барацьба за м. Ганкоў. Нямецкія знаўцы кажуць, што хоць японцы забяруць і Ганкоў, то ўсёроўна Кітаю не перамогуць.

У Гішпаніі далей ідзе барацьба бяз большых зьменаў. Тое самае і ў Палестыне, дзе ліецца ўсьцяж кроў, у барацьбе за зямлю і правы між Арабамі, Жыдамі і Англіяцамі.

jn.

vietra ū izbie, robić škodu ū haspadarcy, ražjadajučy dreva j skaročvajučy viek chaty Dalej, drobnyja pylinki hryba mohuč lučyć u orhany dychaŭnia čelavieka, vyklikajučy ū ich roznyja chvaroby. Hryb, lučyŭšy ū stravatraučy aparat, moža tam razrastacca, majučy jakha ū kiškach dobryja ūmovy dziela razvoju.

Što rabić kab zmahacca z hrybom? — Daloka biaručy treba byŭo b vykinuć dreva zaražanaje. Zrabić heta trudna, dyk prynamsia vysušyć usieŭka j pravietryć. Staviačy chatu, vybirać dreva čystaje j zdarovaje. Jośc roznyja lekarstvy na hryb, prykladam *karbolineum* abo *krezotavy alej*. Šmarujučy im dreva treba vyścierahacca, henyja lekarstvy žjaŭlajucca davoli silnaju atrutaju j dziela ludziej.

Muchi i zmahaŭnie z imi. Muchi—žyviola nadta dakučlivaja, heta viedaje kožny. Nia ūsie zatoje viedajuć, što jany škodnyja dziela zdaroŭja j ludziej j žyviolaŭ tamu, što jany *raznosiać* na svaich nožkach i ū vyparažnieŭniach roznyja bakteryi, miž inšymi bakteryi brušnaha tyfusu, chalery, kryvaŭki, suchotaŭ i inšych. Muchi jakha j buduć adnym z dziejnikaŭ, jaki spryčyniajecca da raspaŭsiudžvaŭnia zaraznych chvarobaŭ uletku.

Najbolš prostym sposabam zmahaŭnia z heny-

mi małymi kušlivymi žyviolinami buduć šklannyja muchaloŭki, dalej — atručanaja papiera, papiera z klejem. Pamahaje zaviešyvaŭnie voknaŭ, dziela taho što muchi papociemku horš razmnažajucca. Vietryć pamieškaŭnie ūletku treba zaraz-ža pašla ūschodu sonka, pakul muchi jšče nie latajuć, i pozna ūviečary, kali muchi ūžo špiać. Džviery j vokny ū chacie ščylna začyniać i zastaniać.

Spažyvieckija pradukty ū chacie i ū kamory treba chavać, kab na ich nie siadali muchi i nie karmilisia. Lastaŭki jadziać muchoŭ celymi masami. Nie raškidać dziela taho hnozdau lastavak.

Pa chlavočh i stajniach šmaravać šcieny *vapnaj z alunom*, ci zamiest alunu, što jašče šmat prašciej, damiašać *krezolu* ci *lyzolu*. Hnoj pasypać ziamloju z *boraksam*. Boraks zabivaje čarviačkoŭ, z jakich rastuć muchi. Paŭtarać heta niekalki разоŭ u praciahu leta.

Muchi nadta nia lubiać pachu *arechavaŭa dreva*, dyk velmi dobra, kab pasusiedzku sa stajniaju pasadzić prynamsia adnu laščynu. Dziela taho, što jaječki muchi składajuć achvotna ū hnai, dyk pažadana, kab hnojnaja jama ci miesca, dzie vykidajecca šmiaćcio, byŭo krychu voddal chaty.

Някультурнасьць на вёсцы
в. Задубеньне, Крывіцкае вол.,
Вялейскага пав. Някультурнасьць
на вёсцы прыймае пагражаючыя
разьмеры. Бойкі і „гульні“ з на-
жамі павялічваюцца, бо белару-
скія бібліятэкі-чытальні, якія ня-
сьлі сьвятло падсялянскую стра-
ху, разам з беларускімі організа-
цыямі, пазакрываны. На іх месца
нічога яшчэ ня створана, а поль-
скія арганізацыі беларускіх не
заменяюць, бо ўсё вядуць паполь-
ску, незразумела для бел. сялян.
Школа на вёсцы бяз роднае мо-
вы таксама ня можа прычыніцца
да замацаваньня граматынасьці.
Каб ня быць галаслоўным, падаю
факты. Сёлета было абвешчана,
што ня будуць прыймаць у Лат-
вію на сезонныя работы нягра-
матных, дык усе хлопцы з в. За-
дубеньне, каторыя думалі ехаць
у Латвію, аказаліся няграматныя,
хоць кожны з іх адседзіў сем
гадкоў у пач. польскай школе, і
былі змушаны хадзіць на вячэр-
нія курсы, каб навучыцца расьпі-
сацца і гэтым дабіцца выезду ў
Латвію. — Ясна, што для наша-
га народу патрэбная школа род-
ная—беларуская. І сяляне в. Ка-
ранішачы і Задубеньне ў 1936 г.
падалі дэкларацыі Школьнаму
Інспэктару Вялейскага пав. на ад-
крыцьцё ў Задубеньні белару-
скае школы, але далей існуе тут
толькі польская школа. Бедната
сялян стаіць пры тым на пера-
шкодзе пашыраньню друкавана-
га слова. Адчуваецца голад кні-
жак, асабліва дзеля пашырэння
пачаткавае асьветы. Бязумоўна
трэба ўсе перашкоды перамагаць
і будзіць моладзь да культурна-
га жыцьця. Калі будзем баяцца
перашкодаў, то і далей будзем
нешчасьліўцамі. Хто пераможа

цёмнату, той уцешаны будзе па-
зьнейшаю памыснасьцю.

Дык вось, браты! Кіньмо бой-
кі і п'янства і хутчэй за асьвету!
Замест нажа і другіх прыладаў
да бойкі, купляймо супольна кніж-
кі і газэты. Пакажэма, што мы,
як і ўсе культурныя людзі, хочам
жыць палюдзку, культурна.

Кастусь.

Endeki svatajucca da bielaruskich sialan

Ašmiana. Što-raz čašciej žjaŭ-
lajemsia šviedkami, jak polskija
endeki, ci jak jany siabie nazyva-
juć „Stronnictwo Narodowe“ i ja-
honaja „Sekcja Młodych“ pryjaž-
džajuć u našyja miastečki i wioski
i starajuca zdabyć prychnlaść
bielaruskich sialan, vystupajuć pro-
ciŭ žydoŭ, abiacajučy roznyja re-
čy i ŭhavorvajučy, što my tutejšy-
ja sialanie—palaki. Voš-ža treba
viedač, što endeki heta buržuaz-
naja, nacyjanalistyčna-polskaja par-
tyja i najhoršaja ŭ adnosinach da
nas bielarusaj. Endeki nia majuć
uplyvaŭ navat siarod polskich sia-
lanskich masaŭ. Jany hurtujuć ka-
la siabie tolki zamožnych miaščan,
abšarnikaŭ, ksiandzoŭ i ichnich
devotkaŭ. Dla našaha kraju jany
ničoha dobraha nie niasuč. Kali
jany buduć mieć ŭladu, to budzie
pareŭna najhorš sielaninu, naj-
bolšy prašled dla bielarusaj i
najbolš budzie siarod nas polskich
asadnikaŭ, a naš čalaviek ničoha
nie dastanie, bo endeki našych
ludziej choćuć zusim zdušyć. Cia-
pier jany salodka piauć, bo cho-
ćuć zdabyć hałasny ŭ časie vyba-
raŭ u samaŭrady dy ŭ Sojm i Se-
nat.—Dziela hetaha endeki ŭ nas
nie pavinny znajsci sabie miesca
i nia možna dapuščać, kab jany
atumaŭvali niašviedamych ludziej
našaha kraju. B. K.

Kali buduć bielaruskija aŭdycyji?
Vilenski Ozon jašče ŭ lipni na svajej
narodzie miž inšym damahaŭsia bielaru-
skich aŭdycyjaŭ u vilenskím radjo. Tym-
časam jak nia było ich, tak niama.

Začvila hruša i akacyja. U Stoni-
mie nadniach u adnaho haspadara za-
čvila sioleta druhi raz hruša i akacyja.

Jajki na vahu. Ad 28.VIII.38 abavla-
zuje ŭ Polšcy rasparadžeŭnie, kab u han-
dli kurynija jajki pradavalisia na vahu.

Dobraja adprava. Pasianka Prysta-
rycha (žonka maršalka Senatu Prystara)
nadniach u m. Rudziškach pad Vilniaj
sarhanizavała sabraŭnie, na jakim pača-
ła ahitavać prociŭ žydoŭ, havoračy ab
„straganach“ (kramkach). Sialanie adnak
pačali kryčač „davoli bajkaŭ, havary pa-
ni ab ziamielnaj reformie.“ Pašla hetaha
na sabraŭni paŭstaŭ taki šum, što sa-
braŭnie treba było začynić, a p. Prysta-
rycha zaraz-ža vyjechała z Rudziškak...

Novy padatak. U Polšcy ad 5.IX.38
uvodzicca ŭ žyćcio novy padatak, hetym
razam ad muki i krup. Padatak hety bu-
dzie abličacca ŭ młynoch u vyšyni 3 zł.
ad 100 kil. hatovaje muki ci krup, pra-
značanae na pradaž. Muka i krupy dla
sobskaha ŭžytku haspadara ci jahonnych
rabotnikaŭ, abo pryznačanyja na pradaž
zahranicu ad padatku hetaha buduć
zvolnieny.

Паштовая скрынка

M. B. у Латвіі: Кніжку атрымалі,
шчыра дзякуем і чакаем на іншыя. Бра-
куючыя нумары „Шл. Мол.“ высылаем.
Прывітаньне!

Ancie: Atrymali, dziakujem, mah-
čymiem nadrukavać, ale pašla, jak pa-
bačymsia asabista. Prывітаньне!

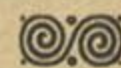
M. M. Творы атрымалі, шчыра дзя-
куем, будзем выкарыставаць. Прыві-
таньне!

B. K.: Karespandencyju drukujem
i prosim nie zabyvać nadalej.

Andreju Pasyniaku: Vitajemi Arty-
kuł, jak bačycie, drukujem i čakajem
na reportaży z vašaje pabyŭki zahranicaj.

M. Lebi-ču: Karespandencyi atryma-
li, dziakujem, budziem drukavać!

Hałabudzkamu: Karespandencyju
ab „dziejaču“ atrymali, dziakujem, ale
pakul-što nia budziem jaje drukavać, bo
nia chočam jaho začaplać, chiba jon na
nas jžoŭ budzie napadać, tady vykary-
stajem. Prывітаньне!

Ужо прыгатоўлены прэміі, якія будуць разлёсаваныя між тых падпішчыкаў, ка-
торыя аплацяць акуратна падпіску за „ШЛЯХ МОЛАДЗІ“ на 1938 г. у суме 2 зл. і 50 гр.

ПЕРШАЙ ПРЭМІЯЙ БУДЗЕ РАДЫЁАПАРАТ.

Апрача таго будзе разлёсавана: 10 бел. бібліятэчкаў, 5 гадавых падпісак на бел. літара-
турна-навуковы час. «Калосьсе», 5 гадавых падпісак на гаспадарскі часопіс «Самапомач»
і шмат іншых цэнных прэміяў. (Лёсаваньне адбудзецца сёлета ў кастрычніку месяцы).
Хто яшчэ падпіскі за 1938 г. не аплаціў, няхай зробіць гэта ў найбліжэйшым часе.

„Шлях Моладзі“ рэдагуе Рэдакцыйная Калегія. Друкуецца ў Беларускай Друкарні ім. Фр. Скарыны
ў Вільні (Завальная 1-2) коштам працы: Я. Багдановіча, Я. Найдзюка і А. Шутовіча.

Адрыс рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, Завальная вуліца № 1—2 (Wilno, Zawalna 1—2).

„ШЛЯХ МОЛАДЗІ“ выходзіць два разы ў месяц: 5 і 23. Падпіска на год 2 зл. і 50 гр., на паўгода 1 зл. 50 гр., на 3 мес.—75 гр.
Цана аднаго экзэмпляра 15 грошаў. — Заграніцу ўдвая даражэй. — Нумар кататэкі „przekazu gozrachunkowego“ 59.

Выдавец: „БЕЛПРЭС“.

Рэдактар: Я. НАЙДЗЮК.